

2. Петренко В. О. Формування трансверсальних компетентностей в умовах закладу вищої освіти. *Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика* : матеріали міжнародної науково-практичної конференції. Харків : Видавництво «НТМТ». 2018. С. 290–293.
3. Петренко С. В. Інформаційно-цифрова компетентність учня у контексті формування нової української школи. *Інноватика у вихованні*. 2017. Вип. 6. С. 144–156. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2017_6_19.
4. Redecker C. European Framework for the Digital Competence of Educators : DigCompEdu / Punie Y. (ed). Luxembourg : Publications Office of the European Union. 2017. 93 p.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РІДНОМОВНОЇ ОСВІТИ ЗАКОРДОННИХ УКРАЇНЦІВ

Руснак Іван Степанович

*доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземних мов, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія,
ivan_rusnak49@ukr.net*

Василик Марина Степанівна

кандидат педагогічних наук, доцент, Прикарпатський національний університет імені В. Стефаника, vasilikmarina6@gmail.com

Українська діаспора, що формувалася в умовах полікультурного середовища країн поселення впродовж ХХ – початку ХХІ ст., об'єднує нині майже 20 млн. етнічних українців і є впливовим етносоціокультурним феноменом у світовому часопросторі. Головним чинником її життєдіяльності і розвитку стала система рідномовного шкільництва, яка забезпечує навчання української мови й інших українознавчих дисциплін, а, головне, – національне виховання підростаючих поколінь зарубіжних українців і залучення їх до активної участі в багатоаспектній діяльності всередині етнічної спільноти та поза її межами.

Стимулює процес розвитку рідномовної освіти і той факт, що чимало університетів США, Канади, Англії та Австралії пропонують своїм студентам відповідні програми з вивчення української мови, літератури, фольклору та методики викладання другої мови. Випускники двомовних програм володіють достатніми знаннями

мови, щоб задовольнити вступні вимоги університетів і в Україні та здобувати там вищу освіту. Мають вони певні переваги і при вступі до університетів своїх країн. Так, учні 12 класу українських шкіл Австралії складають державні іспити з української мови на рівні з іншими предметами, а одержані бали їм зараховуються при вступі до університету. (Уряд ще дає додаткових 10% до тих балів за вивчення іноземної мови, а в університетах деякі факультети пропонують ще додаткових 10%) [1].

Позитивно вплинув на підвищення інтересу зарубіжних українців до вивчення української мови приплив «четвертої» хвилі імігрантів та їх дітей до США, Канади, Австралії, Великобританії та інших країн. Цей фактор зумовив збільшення кількості тих, хто розмовляє, вивчає та підтримує українську мову в діаспорі. Спостерігається також розширення мережі рідних шкіл і шкіл українознавства.

У Канаді, яка має давню історію діяльності україномовних освітніх закладів, у місцях компактного проживання наших співвітчизників, наприклад, працюють: недільні та вечірні школи, де викладання проводиться українською мовою (35%), українсько-англійські (двомовні) класи в загальноосвітніх школах (30%), україномовні класи в загальноосвітній школі (15%), факультети в університетах (10%), інші форми навчання (10%). Половина українських програм фінансується урядом країни, а половина – приватними фондами (церквою, общиною).

За популярністю серед українських канадців навчальні заклади проранжовано таким чином: діти зарубіжних українців навчаються або навчалися в українських недільних або вечірніх школах (31%), україно-англійських (двомовних) класах (25%), україномовних класах державних шкіл (19%), на факультетах університетів (13%) або вивчають українську за допомогою спеціальних програм (літні курси з мови) (6%), не навчалися в жодній з вищезгаданих освітніх установ (6%).

Вибір місця навчання, як правило, зумовлений різними обставинами й причинами – як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. Важливим чинником у виборі україномовного навчального закладу є те, що вони допомагають зберегти національну ідентичність, оскільки дають знання про культуру, традиції, історію

українського народу (70%), допомагають вивчити мову (20%), відкривають можливості для участі в культурних, історичних та релігійних подіях сучасної України (20%) [2].

Важливим фактором у цьому процесі є те, що свідомі діячі української діаспори зрозуміли: мова родини – це традиція, а мова громади, спільноти – це культура спільноти. Тому в багатьох країнах проживання вони підняли українську мову на шкільний рівень, домоглися, щоб вона стала і шкільним предметом, і мовою навчання, тобто отримала статус суспільної мови і життя як етносинтезуючий чинник. Сучасні реалії засвідчують, що потреба в наявності й роботі українознавчих шкіл не зникає. Так, у США вони створюють сприятливі умови для життєдіяльності українців в іміграції, допомагають зберігати національну самобутність в умовах поліетнічного суспільства, розвивають традиційну українську культуру, протидіють асиміляційним процесам.

Школи українознавства у США (їх діє 35) поділяються на три ступені: нижчий, середній та вищий (4-4-4) і охоплюють учнів від 6 до 18 років життя. При деяких школах існують садочки та підготовчі класи, розраховані на школярів віком молодших 6 років. Навчання учні закінчують кінцевим іспитом (так званою матурою) перед комісією, призначеною управою шкільної ради. У деяких штатах випускникам визначають «кредити» за навчання української мови.

В Австралії нині працюють 12 українських суботніх шкіл. Вони мають 12 відділів – садок, дошкілля, 1-7 класи і три курси українознавства. При деяких школах, залежно від потреби і можливостей, відкрито курси педагогічної школи, які забезпечують підготовку молодих учителів. Одним із найважливіших результатів політики багатокультурності в Австралії для українців стало те, що їхня рідна мова визнана матрикуляційною, тобто предметом вступного іспиту до вищих навчальних закладів.

Помітних успіхів у розвитку рідномовного шкільництва досягнули українці Великобританії. Нині тут функціонує 10 шкіл українознавства, однак лише у чотирьох з них діти навчаються до десятого класу. Найвідомішими є школи українознавства імені пречистої Діви Марії у Лондоні та імені Т. Шевченка у Манчестері. Закінчуючи ці навчальні заклади, учні здобувають системні знання з

української мови, літератури, історії, географії України та народознавства.

Як правило, навчання в українських школах триває 8 років – передшкілля і 7 класів. З четвертого класу, крім уроків мови, проводяться заняття з географії та історії України. При багатьох школах існують садочки для дітей віком 3-5 років. У більших громадах, за наявності кваліфікованих учителів, навчання продовжується й у 8-10 класах. Після складання іспитів учні отримують посвідчення про закінчення школи українською та англійською мовами.

Аналіз розвитку рідомовного шкільництва українців у Великобританії дає підстави стверджувати, що школи українознавства сприяють національному самозбереженню та організаційному зміцненню спільноти, отже й поширенню української мови в цій країні. Та все ж головною проблемою українознавчого шкільництва на сучасному етапі є невпинне зменшення чисельності учнів, викликане кількома факторами: спад народжуваності серед українських сімей, зростання кількості змішаних подружжів, асиміляція, поширення серед нової генерації українських британців утилітарної ментальності, різний рівень володіння українською мовою, оскільки для багатьох учнів вона вже стала іноземною.

Важливо відзначити, що названі вище українські школи (а таких була переважна більшість у країнах поселення українців наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.) належали до шкіл малокомплектних або багаторівневих класів. У них навчалися діти різного віку, але з більш-менш однаковим рівнем володіння українською мовою як другою / іноземною). Це значно ускладнювало роботу вчителів і вимагало від них застосування ефективних методів навчання, якими вони не завжди володіли, тому що вищі навчальні заклади, де ці педагоги здобували професійну освіту, не завжди були спроможні дати їм відповідні знання з методики навчання української мови як іноземної.

Отже, аналіз сучасних тенденцій розвитку рідномовної освіти зарубіжних українців дає підстави стверджувати, що навчання української мови в діаспорі спрямоване на виховання україномовної особистості, на таке засвоєння мови, яке забезпечує її вільне

самовираження у різних сферах людської діяльності, допомагає зберегти українську етнічну субстанцію та утверджувати її в умовах зарубіжжя, пізнавати та збагачувати Україну, український світ.

Список використаних джерел

1. Звіт Української Центральної Шкільної Ради (УЦШР) Австралії (2003-2008 рр.). URL: osvita. Ukrainian world congress.org / Avstrija-shkola-zvit.-2003-2008.
2. Кашпіровська І. Аналіз стану освіти в українській діаспорі Канади за результатами моніторингу (анкети англійською мовою). *Українознавство*. 2006. № 4. С. 351–353.

MODERN ASPECTS OF NOWADAYS LINGUISTIC STUDIES

Sokol Mariana

*Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Ternopil Volodymyr Hnatiuk
National Pedagogical University, maryanasokol@ukr.net*

Nowadays the problem of language training is determined by the social order of highly qualified specialists in various spheres of public life, who must have the skills and abilities of professional foreign language communication with foreign colleagues to exchange experience and achievements in their field and their effective application in Ukraine. In the period of global transformational changes, the need for extensive and intensive renewal of higher education as one of the key social institutions of society becomes obvious. Firstly, it has been determined by the conditions of steady and dynamic replenishment of knowledge, the rapid obsolescence of scientific approaches and concepts, the emergence and change of needs in new specialties due to technical, industrial, scientific and social changes, expanding higher education in vocational, demographic and cultural aspects. Moreover, secondly, it is about the development of meaningfully updated methods, organizational forms and goals of educational activities, significantly adapted to the specifics of modern personal needs [1, p. 958].

A concept «philology» has been defined as an understanding tool that helps to fulfill one of the main human tasks – to understand another person, another era and another culture [2, p. 545], as well as morality, because «philology» weans a person from spiritual egocentrism through the